

**Οι επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19
στην ψυχοκοινωνική προσαρμογή και
τη σχολική διαρροή των μαθητών/μαθητριών
προσφύγων του Κέντρου Φιλοξενίας Προσφύγων
Σχιστού.**

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης.

Δρ Μαρία Βουλγαρίδου

Κοινωνική Λειτουργός – Συστημική
Ψυχοθεραπεύτρια

Ε.ΔΙ.Π. τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής

Πανδημία και αποκλεισμός

Η πανδημία της Covid-19, για τα παιδιά και εφήβους/έφηβες προσφυγικού προφίλ, είχε σημαντικές επιπτώσεις:

- στην ενταξιακή/παιδαγωγική πορεία τους
- στην ψυχοκοινωνική προσαρμογή τους.

Πανδημία και αποκλεισμός

Η βασικότερη συνέπεια της πανδημίας για τα παιδιά του Κ.Φ. Σχιστού, ήταν η απομάκρυνση από το σχολικό πλαίσιο, εξαιτίας του αναγκαστικού περιορισμού τους για υγειονομικούς λόγους από 8/9/2020 έως 26/10/2020 και από 15/2/21 έως 12/5/2021.

Πανδημία και αποκλεισμός

Συνέπειες του περιορισμού τους πέραν της γνωστικής αποδυνάμωσης ήταν:

- η ψυχοκοινωνική απομόνωση
- η αποστέρηση τους από γνωστικά και κοινωνικά ερεθίσματα και τη διαντίδραση στη σχολική κοινότητα.
- η σχολική διαρροή που διατηρήθηκε και μετά την άρση των περιορισμών

Πανδημία και αποκλεισμός

Ιδιαίτερη ήταν η επιβάρυνση για τα κορίτσια πρόσφυγες, κυρίως αυτά της Β΄θμιας εκπαίδευσης, τα οποία και πριν την πανδημία είχαν περισσότερες δυσκολίες στην εκπαιδευτική διαδικασία από τα αγόρια.

Πανδημία και αποκλεισμός

Στο Κ.Φ. Σχιστού, η τηλεεκπαίδευση που εφαρμόστηκε στο γενικό μαθητικό πληθυσμό, ήταν πρακτικά αδύνατη, δεδομένου ότι:

- α) δεν υπήρχε επαρκές wifi στη δομή παρά μόνο σε 2 συγκεκριμένα σημεία όπου και δημιουργείτο συνωστισμός
- β) δεν υπήρχε εξοπλισμός που να μπορούν να χρησιμοποιήσουν τα παιδιά, παρά κάποια περιορισμένων δυνατοτήτων κινητά, τα οποία διέθεταν κυρίως οι γονείς,
- γ) τα λογισμικά των κινητών είναι δομημένα στην αραβική και την περσική (κ.α.) γλώσσα και δεν μπορούσαν να υποστηρίξουν πλατφόρμες στα ελληνικά.

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

Αξιοποιώντας ερευνητικά δεδομένα και καλές πρακτικές* σχεδιάστηκαν εκπαιδευτικές, ψυχοκοινωνικές- εικαστικές παρεμβάσεις και συνέργειες στη Δομή φιλοξενίας όπως:

- *(Rousseau C. & Heusch N. 2000, Rousseau C. et al 2005, UNHCR. 2017, Necile N.G. 2018)

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

- Σε συνεργασία με την Ελληνική Ολυμπιακή Επιτροπή δημιουργία μικρών ομάδων σε ανοικτούς χώρους για την υλοποίηση αθλητικού εκπαιδευτικού προγράμματος ΤΑΕ KWON DO για παιδιά 6-12 ετών.

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

- Λειτουργία σε καθημερινή βάση δανειστικής βιβλιοθήκης με εθελόντριες έφηβες από τη Δομή.

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

- Δημιουργία και παρακολούθηση πλατφόρμας κοινωνικής δικτύωσης (ομάδα facebook), η οποία λειτούργησε ως μέσο επικοινωνίας των εκπαιδευτικών ΖΕΠ με μαθητές/τριες του Κ.Φ.

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

- Σύμπραξη με διερμηνείς για την περαιτέρω διάδοση των συνδέσμων της αυτοσχέδιας εκπαιδευτικής πλατφόρμας και την ενθάρρυνση της συμμετοχής μαθητών/τριών σε αυτήν.
- Διαρκής συνεργασία με τους/τις εκπαιδευτικούς ΖΕΠ των σχολικών μονάδων για τον εμπλουτισμό της πλατφόρμας επικοινωνίας τους με τους/τις μαθητές/τριες ανά σχολείο.

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

- Συνεργασία με παιδιά και εφήβους/έφηβες για να λειτουργήσουν ως «άτυποι διαμεσολαβητές/ήτριες» για την ενθάρρυνση των συμμαθητών/τριών τους στη συμμετοχή στην πλατφόρμα.

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

- Συνεργασία με γονείς μαθητών/τριών για ευαισθητοποίησή τους σχετικά με τη σημασία της συμμετοχής των παιδιών στη μαθησιακή διαδικασία.

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

- Συνεργασία με ΜΗΚΥΟ για την λειτουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων εντός του Κ.Φ. και κατάρτιση προγράμματος ενισχυτικής διδασκαλίας.

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

- Οι έφηβοι/έφηβες, διαβιώνοντας στο Κ.Φ. σε συνθήκες απομόνωσης και σε μια μικρή, ελεγκτική κοινωνία, υπέστησαν πολλαπλές μορφές ψυχοκοινωνικής αποστέρησης.
- Ένα αποτέλεσμα αυτής της συνθήκης ήταν η εμφάνιση φαινομένων επιθετικής και απαξιωτικής συμπεριφοράς από τα αγόρια προς τα κορίτσια.
- Τα κορίτσια έγιναν «στόχος» εξαιτίας των κυρίαρχων πολιτισμικών δεδομένων, καθώς δεν μπορούσαν εύκολα να υπερασπιστούν τον εαυτό τους και να αντιδράσουν αποτελεσματικά σε αυτή την κατάσταση.

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

- Παρέμβαση με δημιουργία ομάδας ψυχοκοινωνικής στήριξης εφήβων με σκοπό τη διαχείριση συναισθημάτων θυμού και απομόνωσης καθώς και την αποτροπή έμφυλης βίας.
- Η παρέμβαση σχεδιάστηκε με τη μορφή εβδομαδιαίων συναντήσεων στο χώρο πολλαπλών εκδηλώσεων της δομής αλλά και σε εξωτερικούς χώρους.

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

- Για την αποδόμηση του θυμού διαμορφώθηκε ένα **power point**, με απλές εκφράσεις και εικόνες από γνωστές φιγούρες comics από το διαδίκτυο.
- Τίτλος:
- **ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ ΠΙΟ ΔΥΝΑΤΟΣ-ΔΥΝΑΤΗ?
ΕΓΩ, ή Ο ΘΥΜΟΣ ΜΟΥ?**

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

Στόχος ήταν, χωρίς την ενοχοποίηση κανενός/καμιάς, να αναγνωρισθεί ο θυμός ως ένα καταστροφικό συναίσθημα, δείχνοντας επίσης με έμμεσο τρόπο, κάποιες τεχνικές διαχείρισής του, όπως:

- η τεχνική της «οριοθέτησης»,
- Η τεχνική της «ανάπαυλας - αναπνοής»,
- η τεχνική του «αξιολογικού αναστοχασμού»,
- η τεχνική της «ενεργητικής ακρόασης»,
- η τεχνική του «χιούμορ» και
- η τεχνική του «παράδοξου».

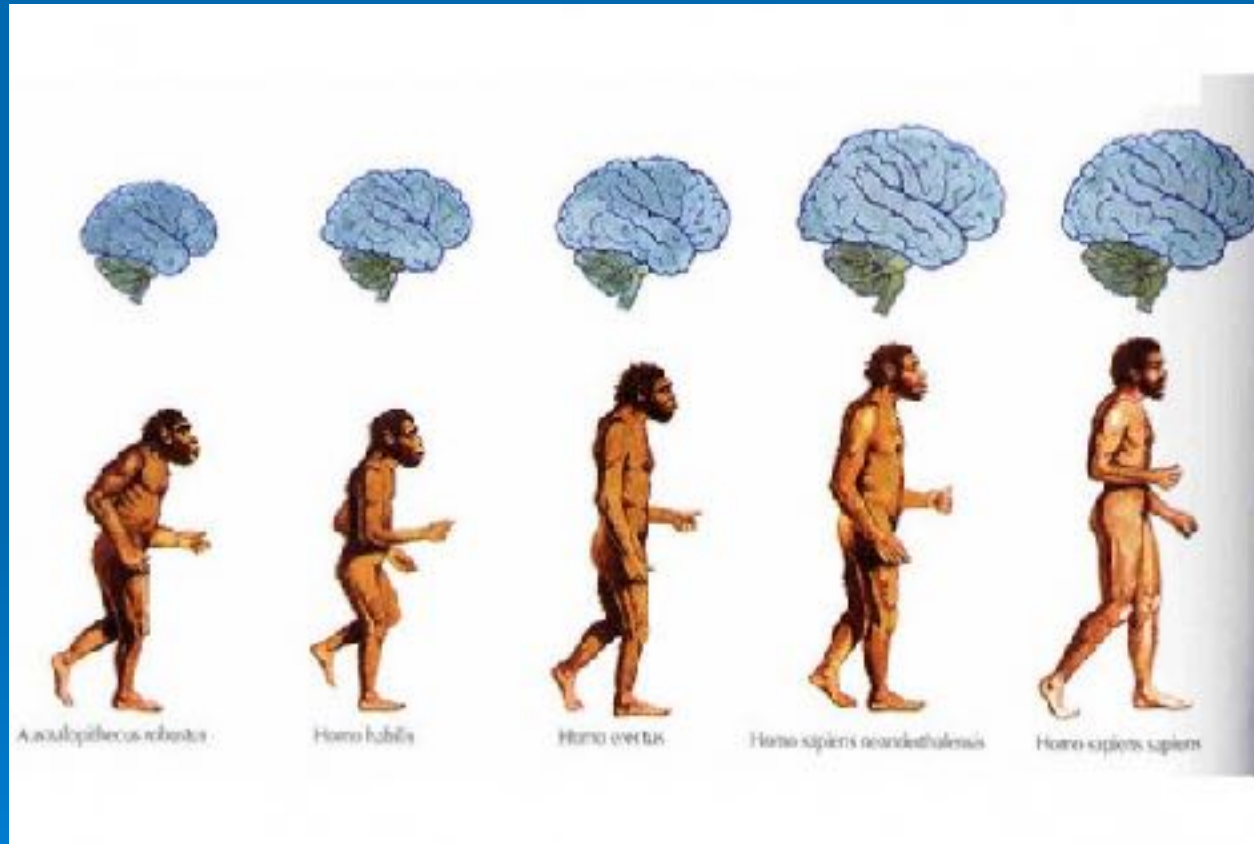
Ο θυμός είναι μια φυσιολογική αντίδραση.
Ο ανεξέλεγκτος θυμός όμως, μπορεί να κάνει το άτομο καταστροφικό.

Μπορεί να οδηγήσει σε έντονη οργή και μανία.
Σε επικίνδυνες καταστάσεις έως και θάνατο.

Η εξέλιξη του ανθρώπου τον έκανε σοφότερο και ικανό να ελέγξει τον θυμό του.

Για αυτό, όταν αρχίζεις να θυμώνεις...

...σταμάτα για λίγο, πάρε μια ανάσα και.....

...σκέψου.

Σε βοηθά ο θυμός να λύσεις τις διαφορές σου???
Μάλλον όχι, μήπως λοιπόν...

...είναι καλύτερα να μιλήσεις, να πεις ότι αυτό που σου έκαναν ή σου είπαν, σε θυμώνει ....

...να επιμείνεις έντονα, αλλά χωρίς σωματική βία και να πεις καθαρά αυτό που σε ενοχλεί...

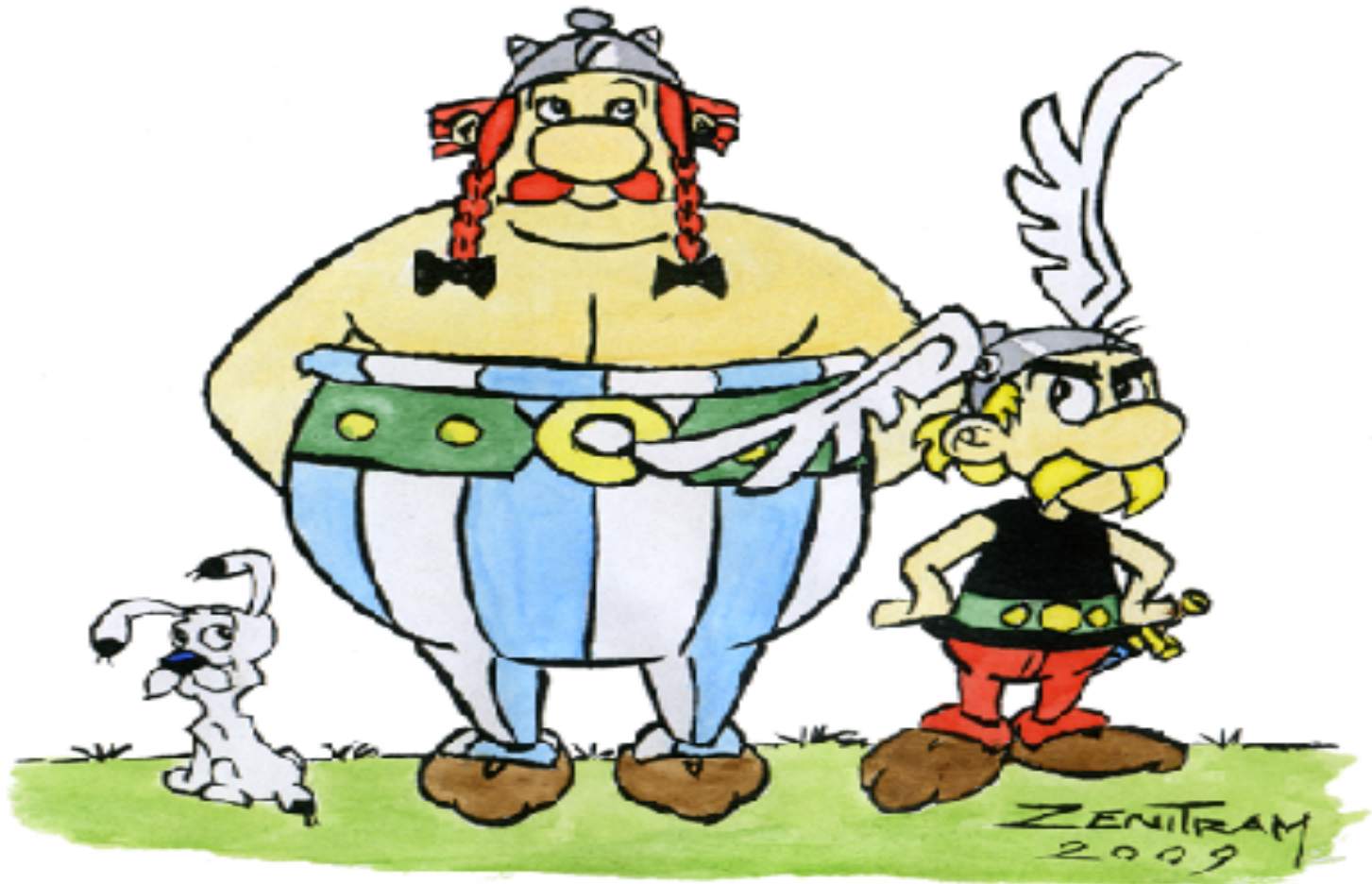

Χωρίς βία όμως, διότι πραγματικά δεν λύνει κανένα πρόβλημα.

Απλά το «πιέζει» μέχρι να εμφανιστεί και πάλι.

Μερικές φορές όμως, πριν μιλήσεις για αυτά που σε ενοχλούν, πρέπει πρώτα να ηρεμήσεις λίγο...

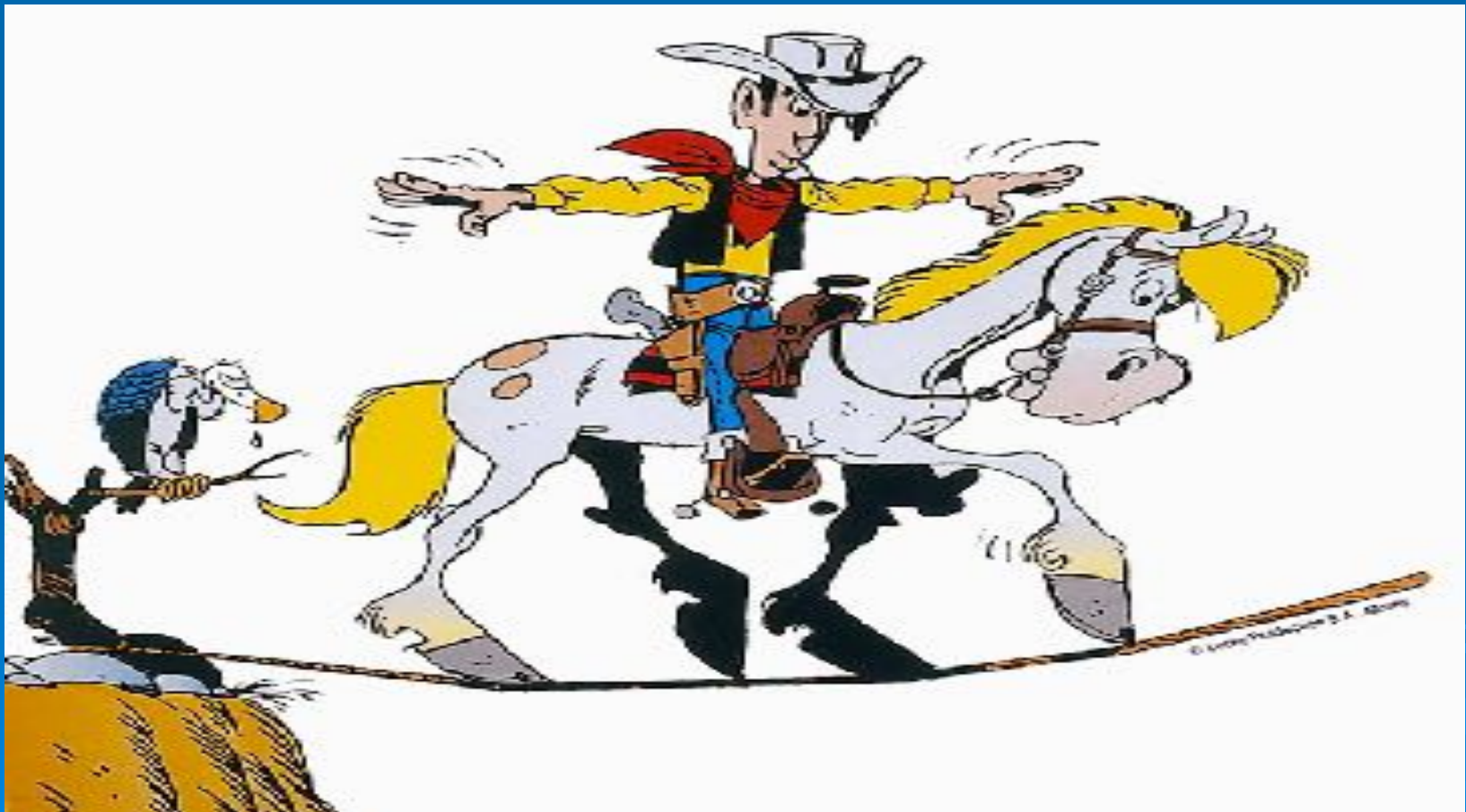
...να ασχοληθείς με κάτι άλλο, πιο ευχάριστο, που θα σε χαλαρώσει και θα σε κάνει...

...να δεις ότι ίσως, ο «αντίπαλος» σου είναι απλώς
αδιάφορος και ίσως,
δεν αξίζει να ασχοληθείς μαζί του.

Χρειάζεται λοιπόν να μάθεις να ισορροπείς ανάμεσα στο θυμό σου και στο μυαλό σου και να μην πέφτεις στην παγίδα της οργής, για αυτό...

...χαλάρωσε,
πάρε τον έλεγχο εσύ
και όχι ο θυμός

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

Ακολούθησαν 6 συναντήσεις στις οποίες αναγνωρίστηκαν, ονοματίστηκαν και εκδραματίστηκαν 35 συναισθήματα με τη βοήθεια ομαδικών παιχνιδιών και έργων τέχνης.

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

Χρησιμοποιήθηκαν γνωστά ζωγραφικά έργα με εμφανές συναισθηματικό φορτίο και ακολουθούσαν συζητήσεις στη βάση ερωτήσεων όπως:

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

- Ποια ιστορία θα μπορούσε να υπάρχει πίσω από αυτήν την εικόνα;
- Τι συναισθήματα διακρίνετε στα πρόσωπα των εικονιζόμενων;
- Αν φτιάχνατε εσείς αυτόν το πίνακα τι θα αλλάζατε;
- Αν αποφασίζατε να αλλάξετε τα συναισθήματα που προβάλλει ο πίνακας τι χρώματα θα βάζατε και γιατί;

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

- Με εικαστικές δραστηριότητες δημιουργήθηκε ένας «τοίχος συναισθημάτων» όπου αναρτήθηκαν ζωγραφικά έργα των παιδιών.
- Δημιουργήθηκε μια εικαστική «ανθρωπογεωγραφία» με ποικιλία σε σύνθεση και χρώματα αλλά και με ομοιότητες, ανεξάρτητα από το φύλο, η οποία κινητοποίησε την έκφραση συναισθημάτων και περιγραφών.
- Συζητήσεις για τις κοινές ανθρώπινες ανάγκες ανδρών και γυναικών.

Παρεμβάσεις αντιμετώπισης

- Σε συνεργασία με το πρόγραμμα Teachers for Europe, οργανώθηκαν συναντήσεις με έφηβες με σκοπό την ενδυνάμωσή τους.

Αποτίμηση

- Η ανάπτυξη της δεξιότητας του διαλόγου είναι το πρωταρχικό βήμα για την καλλιέργεια της αποδοχής του «άλλου» ανθρώπου και της ενσυναίσθησης.

Η αναγνώριση των συναισθημάτων και η καλλιτεχνική έκφραση αποτελεί σημαντικό μέσον διαχείρισης τους, ιδιαίτερα όταν η γλωσσική επικοινωνία υστερεί.

Αποτίμηση

- Ο βασικός στόχος, η επίλυση των ανοιχτών ή κεκαλυμμένων συγκρούσεων ανάμεσα στα δύο φύλα, προϋπέθετε αρχικά την αναγνώριση της κοινότητας των συναισθημάτων και των αναγκών ανεξάρτητα από το φύλο και την έκφρασή τους.
- Με τη συγκεκριμένη παρέμβαση αυτός ο στόχος φαίνεται να ικανοποιήθηκε και όταν άνοιξαν τα σχολεία, επανήλθαν αρκετές μαθήτριες οι οποίες είχαν αποφασίσει να διακόψουν τη φοίτησή τους.

Σας ευχαριστώ πολύ!

